

Sesida dals

Communitgà ils

Protocol nr.

22 d'avrigl 2024

26 d'avrigl 2024

363/2024

Dumonda Bardill

concernent in post independent per l'annunzia da conflicts tranter persunas privatas ed autoritads

Resposta da la Regenza

L'instituziun dal post independent per l'annunzia da conflicts tranter persunas privatas ed autoritads va enavos sin l'uschenumnà «mediatur public», ch'è vegnì stgaffì il 19avel tschientaner en la Scandinavia e ch'è sa derasà pli tard sin l'entir mund. En Svizra è ina tala instituziun vegnida stabilida per l'emprima giada l'onn 1971 en la citad da Turitg sut la designaziun «incumbensà per reclamaziuns» (oz post da mediaziun), ch'è alura vegnida integrada l'onn 1978 en il chantun Turitg cun in chapitel «Ombudsperson» en la Lescha chantunala davart la giurisdicziun administrativa sco «organ statal sui generis» (MARTI ARNOLD, Vom Sinn und von der Notwendigkeit einer geordneten Ombudsfunktion, Schweizerisches Zentralblatt für Staats- und Verwaltungsrecht 119/2018, p. 561). Sin quai è suandads ulteriurs chantuns sco Basilea-Citad, Basilea-Champagna, Zug, Vad e citads sco Berna, Son Gagl, Winterthur e Lucerna. Il chantun Grischun ha fin oz in Post per l'annunzia d'incunvegnienschas en il sector da las acquisiziuns ed in Post per l'annunzia d'incunvegnienschas en il sector dal personal. In post general per l'annunzia da conflicts tranter persunas privatas ed autoritads che va pli lunsch che quests dus secturs specifics, n'exista fin ussa betg. Acziuns e negligientschas d'autoritads administrativas sco er da corporaziuns e d'instituziuns dal dretg public chantunal, ch'èn suttamessas a la surveglianza dal dretg public, pon dentant gia oz vegnir admonidas per gronda part nunformalmain cun agid d'in recurs da surveglianza (art. 68 da la Lescha davart la giurisdicziun administrativa [LGA; DG 370.100]).

Tar la dumonda 1: La Regenza è da l'opiniun ch'i valia la paina d'examinar la proposta d'installar in post independent per l'annunzia da conflicts tranter persunas priva-

tas ed autoritads. In tal post per superar conflicts ch'è independent, neutral e nunbirocratic pudess esser adattà sco varianta tar il recurs da surveglianza e tar la via giudiziala formala sco er per distgargiar las dretgiras, quai cun esser accessibel en moda simpla, cun cussegljar, cun intermediar e cun metter perina las burgaisas ed ils burgais che han conflicts cun las autoritads statalas. Ultra da quai pudess in tal post a medem temp promover la fidanza tranter la populaziun ed ils purtaders d'incumbensas publicas.

Tar la dumonda 2: Las experientschas d'auters chantuns e d'autras citads cun posts da mediaziun èn – sco ch'i para – positivas. Quests posts vegnan apprezziads ed utilisads da las abitantas e dals abitants. Las propostas da mediaziun han ina gronda quota da success (cf. tar tut quai MARTI ARNOLD, guardar survart).

Tar la dumonda 3: Cun la revisiun parziala da la Lescha davart la relaziun da lavur da las collavuraturas e dals collavuratur dal chantun Grischun (Lescha dal personal, LP; DG 170.400) han ins introducì per il 1. da schaner 2023 in nov art. 47a LP per installar in post extern, independent per l'annunzia d'incunvegnyentschas en il sector dal personal. Cun il conclus dals 22 d'avust 2023 ha la Regenza designà il post d'annunzia ch'è en funcziun dapi l'october 2023. Quest post d'annunzia è competent per tractar incunvegnyentschas che vegnan annunziadas da collavuraturas e da collavuratur dal chantun e che han per regla in connex cun la piazza da lavur. Da quest post sa differenziass il post d'annunzia che vegn considerà qua, en quel senn, ch'el sa referiss da princip a conflicts tranter il stadi e persunas privatas, e quai independentamain dal fatg, sch'igl exista ina relaziun da lavur tranter il chantun e la persuna che fa l'annunzia. La Regenza parta perquai dal fatg, ch'ins stuess stgaffir in'atgna basa giuridica per quest intent. Ord vista organisatorica existan differents models en ils chantuns ed en las citads che han gia a disposiziun in post d'annunzia per conflicts tranter persunas privatas ed autoritads. Tut tenor concepziun stuessan er vegnir messas a disposiziun las resursas finanzialas e persunalas respectivas.

En num da la Regenza

Il president:

Dr. Jon Domenic Parolini

Il chancelier:

Daniel Spadin